

„*Žiadosti slovenského národa pred Jeho c. k. Jasnosť, pred krajiniský uhorský snem, pred Jeho Výsost uhorského palatína, kráľovského námestníka, pred ministerstvo uhorskô a pred všetkých priateľov človečenstva a národnosti*“
z 10. mája 1848.

Odtlačame ich podľa znenia uverejneného D. Rapantom, c. d. I-2, str. 202—205.

Žiadosti slovenského národa sú maximálnym, aj keď dobove podmieneným programom slovenského národného hnutia pred rokom 1918. V nich štúrovská generácia formulovala svoj návrh na riešenie slovenskej otázky v Uhorsku so zameraním poskytnúť slovenskému národu základné predpoklady nehateného rozvoja najmä po stránke národnej v duchu priateľského spolunažívania s maďarským národom v spoločnom štáte. Žiadosti boli zostavené na porade predstaviteľov slovenského národného hnutia, konanej v kaplánke M. M. Hodžu v Lipt. Mikuláši. Podnet k tomuto zhromaždeniu dali predstavitelia štúrovského revolučnodemokratického krídla Ján Francisci a Št. Daxner, ktorý, ako je pravdepodobné, pripravil aj osnovu *Žiadostí*. Mikulášske zhromaždenie bolo v súhlase s programom, ktorý vo svojom letáku *Bratia Slováci!* navrhol začiatkom apríla J. M. Hurban. Žiadosti boli verejne vyhlásené 11. mája v kúpeľoch Ondrašovej. Boli aj publikované v SNN, ale v dôsledku nepriateľského postupu uhorskej vlády nestali sa predmetom rokovanií adresátov, pre ktorých boli určené. Uhorská vláda odpovedala na *Žiadosti* prenasledovaním pôvodcov *Žiadostí*, ako aj účastníkov mikulášskeho zhromaždenia, najmä vydaním zatykačov na E. Štúra a iných.

I. Slovenský národ v Uhorskej vlasti precituje po deväťstoročnom sne ako pranárod krajiny tejto, osvedomujúc sa, že svätá zem táto a matka krajina, súc púvodisko a kolíska povestí o starodávnej sláve jeho predkov a divadlo, na ktorom otcovia jeho a hrdinovia za uhorskú korunu krev vylievali, bola do nedávna len macochou jeho, zachodiacou s ním nemilosrdne a držiaccou jeho reč a národnosť na reťazách potupy a zhanobenia. Ale v okamžení tomto prebudenia svojho chce národ slovenský zabudnúť na stolaťia ukrivdenosti a zhanobenosti svojej, odpúšťa sebe aj svojím ujarmiteľom a nič inšie nehýbe jeho rozraduvaným srdcom ako svätý zápal lásky a horúca túžba po ubezpečení slobody, národnosti a krajiny svojej. Za to, jako pranárod a niekedajší jediný majiteľ svätej tejto zeme, prevoláva pod zástavou tohto veku rovnosti všetky národy uhorské ku rovnosti a bratinstvu a osvedčuje sa zo svojej strany, že nechce žiadnu národnosť v Uhorskej ukriviť, uraziť, zmenšiť, a tým menej vykoreniť, — ale aj žiada od uhorských národov, aby aj oni z ich strany takýmto uhorským vlastenectvom naplnení boli a uctením slovenskej národnosti národu slovenského priateľstva a lásky hodnými sa stali. Lebo národ slovenský ako z jednej strany nechce inie národy, tak z druhej nedozvolí seba do starieho jarma zapriaľnuť a osvedčuje sa teraz i napotom, že slávnô meno *uhorského vlastenca* žiadnemu neprisúdi tomu, ktorý

nešetří práva národnosti druhieho, pod korunou uhorskou bývajúceho národa. Následkom toho žiadame:

II. Aby sa zriadil na základe rovnosti uhorských národov, *jeden všeobecný snem bratských národov*, pod korunou uhorskou žijúcich, na ktorom bude každý národ ako národ zastúpený — a každý zástupca národný zaviazaný svojou národnou rečou národ svoj zastupovať a reči národov na sneme zákonne zastúpených, znať. Mimo tohoto krajinskieho všeobecného snemu národov žiadame:

III. *Národné osobitnie snemy*, na ktorých sa povedú rady národné, a to síce jak národného, tak všeobecne krajinskieho dobra sa týkajúce, ktorým cieľom sa majú vyznačiť medze národopisné, aby každý národ ku svojmu národnému striedku mocne sa priťahovať môžu a smeu, a nebola prinútená menšina Maďarov väčšine slovenskej, a menšina slovenská väčšine Maďarov slúžiť a sa poddávať, a práve pre toto prísno chránenia slobôd a práv národných žiadame po

IV. Aby vyslancovia všetkých národov uhorských zaviazaní boli prisahou vo smysle návodov, sebe od svojich vysielateľov vydaných, na sneme krajinskom hovoriť a v páde nevernosti a zrady národnej, aby pokutám, od vysielateľov ustanoviť sa majúcim, poddaní boli. Menovito národ slovenský, najviac zradcov národnosti svojej počítujúci, má dostatočne príčiny žiadať túto vysloviť a všeobecne podporovať.

V. Žiadame, aby zákon ten, podľa ktorieho už teraz v tomto počiatočnom sa preporodzuvaní krajiny pri rokuvaniach stoličných a výborových maďarská reč sa za reč rokuvania predpisuje, a tým samým národ náš zrovna ku bezzákonosti zákonom sa donucuje — žiadame, aby zákon ten hneď teraz tak premenený bou, že by sa do obecného verejného rokuvania reč materinská uviedla. Lebo svätô slovo slobody je potupenô v tom páde, keď sa slovenský národ, nerozumejúc maďarsky, pri rokuvaniach v reči jemu nezrozumiteľnej k nemote odsuzuje. Hrešiu by národ náš proti sebe a krajine, keby či prisviédčau, či odporuvau uzavretiam takým, ktorým nerozumie. A k takejto nezákonnosti nesmie a nemôže rozumným spôsobom žiaden slobodný národ národ druhý priviazať. Tí ale úradníci a tie pravomocnosti, čo doteraz násilniemu zákonu tomuto zadosť urobiť nemohli a rokuvania mestské a vidieckie aj v národných rečach dopustili, aby za tento skutok prirodzenej spravodlivosti zodpovedať nemuseli.

VI. Žiadame dokonálo zriadenia škôl národných, a to síce ako počiatočných (elementárnych), tak aj reálnych, mešťanských, ústavou dievčenských, ústavou pre vychovávanie učiteľou a kňazou, potom ústavou literárnych vyšších, menovito: gymnáziou, lýceou, akadémié, ústavu polytechnickieho a jednej univerzity. Všetky tieto ústavy majú byť založené na základe slobodného vyučovania: a reč vyučovania pre synov a dcéry národu slovenskíe nemá byť inšia ako slovenská, aby na základe tohto národ slovenský si mohol vychovať synov, jemu a krajine verných.

VII. Žiadame, aby maďarskie stolice po svojich školách a vyšších i nižších ústavoch literárnych katedry reči slovenskej pre Maďarou a stolice slovenskie katedry reči maďarskej pre Slovákou pozakladali, aby sa tak národy tieto jeden ku druhiemu priblížili, menovito, aby Slováci Maďarou, na sneme hovoriacích maďarsky, a Maďari Slovákou, hovoriacích na sneme slovensky, rozumieť mohli.

VIII. Rovnosti národnej duchom vedení žiadame, aby sa všetko panovania jedných národou a národností nad druhými národnosťami uhorskými z koreňa vyvrátilo, a tak žiaden národ ani v najmenšom od svojho vlastnieho ustupovať prinútený nebol: a z tohoto ohľadu žiadame, aby slovenský národ svoju národnosť svojimi farbami a zástavami označovať smel bez prekážky. Zástavy červeno-biele máme za slovenskie, červeno-biele-zelenie za maďarskie, zástavy červeno-bielo-zelenie s címerom uhorským

za krajinské. A tak chceme aj vodcov gardy národnej slovenskej len Slovákou a komando pre ňu slovenskô.

IX. Žiadame, aby právo národného voliteľstva nebolo určovanô rádom a stavom, ale duchom a právom rovnosti, a preto chceme, aby každý rodu svojmu verný, zločinstvom a výstupkami nezašpintaný občan a obyvateľ uhorský, dvacať rokov majúci, voliť a štyriadvacať rokov majúci vyvolený byť mohol. Odrodilí zradcovia národa, ktorí svoju materskú reč postupujú a či tajne, či zjavne proti právu, cti a slobode národa úklady stroja, úrady verejnie zastávať nesmujú. Menovito žiadame, aby od týchto čias zradca slovenského národa medzi Slovákami úradovať nemohol. Zabúdajúc na doterajšie viny odrodilstva, chceme sa ubezpečiť na budúcnosť s tým osvedčením, že zradu krve, reči a národnosti slovenskej za zradu nielen nášho národa, ale celej vlasti uhorskej považovať budeme.

X. Žiadame slobodu tlače bez zákona tlače, slobodu vydávania novín a časopisov bez kaucii, zakladania tlačiarňí a kamenopisární takže bez kaucii, ďalej slobodu úplnú schádzania a spolčovania sa ku poradám verejným o veciach obecných; neináčej i osobnú bezpečnosť pri cestovaní po krajine, lebo s bolesťou sa žalovať musíme, že nabudnutá teraz ústavná sloboda skrze rozširujúci sa po krajoch našich slovenských terorizmus a neprestajné strašenia, vyhrážania natoľko sa potlačuje, že i verejnô pod holým nebom rečnenia k národu sa za buričstvo pokladá.

XI. Žiadame, aby sa pre uspokojenia spoluobčanov našich, po dedinách, mestčkách a kopaniciach bývajúcich a od dávnych rokov na rozličnie spôsoby od rozličných ľudí utláčaných, klamaných, o hory a pasienky, o role, obecné živnosti, kopanice, výrobská a inie ich majetky pripravovaných, aby sa tedy pre uspokojenia týchto ukrivdených občanov odrazu takie poriadky porobili, žeby oni ku svojim predešlým nepohnutým majetkom, teda ku svojim dávnyim kopaniciam, pasienkam, horám, výrobským atď. prísť a týmto imaním neobmedzene oni a jejich potomci podľa práva vládnúť mohli. Žiadame ďalej, aby sa v tom smysle a tou cestou, ktorou sa urbárski poddaní od povinností urbárskych oslobodili, aj *allodiálni poddaní* (ktorí sa na iných miestach *majiteľmi slobodných živností*,¹ *kurialistmi*, *taxalistmi*, *kaštelníkmi*, *komorníkmi*, *majorníkmi*² menujú) od poddanskej práce a povinnovatostí zbavili, hlavne tí, ktorí tridsaťšesť rokov robotizeň panskú zbývali. Takže aby sa i *regalia beneficia*³ k dobricmu obci obrátili.

XII. Ponevác slovenský básnik a spisovateľ Ján Kráľ i so svojim priateľom Rotaridesom, učiteľom v Příbelciach,⁴ do fažského väzenia v Šahách zatvoreni sa preto, že ľud slovenský v Příbelciach pred verejne oznámeným zákonom ku hájeňú jeho slobôd povzbudzovali — z tej príčiny žiadame, aby títo, len preto, nevinní väzňovia a zástupcovia i rozširovatelia občianskej slobody čím skôr na slobodu vypustení boli.

XIII. Vediac to, že v susednom kraji Haliči (Galicii), takže pod berlou rakúskou s nami súcom, bratinského rodu Poliaci slobody, ktoré my požívame, ešte nedosiahli — preto, že im veľkíe prekážky nešťastná byrokracia v cestu klášť neprestáva — žiadame, aby všetky národy, pod uhorskou korunou súce, úradnými svojimi cestami mocný spolucitnosti kresťanskej a ľudskej hlas vyniesli a u Jeho Jasnosti nášho kráľa a pána vo Viedni o to prosebne nástojili, aby už konečne nešťastniemu národu spravodlivosť a milosť sa stala.

¹ Boli to živnosti nepodliehajúce cechovej povinnosti, napr. lekárnici.

² Ide o rôzne formy poddanských vzťahov.

³ Príjmy z používania kráľovských práv.

⁴ Išlo o akciu Jána Kráľa a J. Rotaridesa. Bližšie pozri dokument č. 2.

XIV. Slovenský národ kladie výmienku svojho šťastia a ubezpečenia svojej národnosti na vyplnenia týchto spravodlivých žiadostí; vyslovujúc predkom svoju úctu, vďaku a dôveru ku slávnemu Ministerstvu, tak aj ku všetkým občanom uhorským, ktorí tieto žiadosti podporovať budú, naproti tomu v odkladaní alebo obchádzaní týchto našich žiadostí vidieť budeme odsudzovanie národa nášho ku bývalej slepote a služobnosti.

5

Žiadosti Slovákov a Ukrajincov uhorských, podané J. M. Hurbanom Slovanskému sjazdu v Prahe roku 1848.

Uverejnil K. Goláň, Príspevok k vývoju slovenskej politickej myšlienky. Historica slovaca, roč. I/II, str. 227 a n.

Na Slovanskom sjazde, konanom koncom mája a začiatkom júna 1848 v Prahe, bola, prirodzene, nastolená aj slovenská otázka v Uhorsku, a to v česko-slovenskej sekcii sjazdu. J. M. Hurban predložil tejto sekcii návrh požiadaviek uhorských Slovákov a Ukrajincov. Ide o prvý doklad slovensko-ukrajinskej politickej spolupráce v Uhorsku.

Sněm slovanský v Praze žádá, aby národ slovenský a rusínský v Uhřích ani v nejmenším potlačený nebyl; jmenovitě vyslovuje tento sněm svůj soucit k potlačeným od Maďarů soukmenovcům svým slovenským a rusínským; jmenovitě žádá, aby Slováci a Rusíni všeho toho účastní se stali, co oni jako žádosti svého kmene přednášejí a síce:

1. aby Slováci a Rusíni uherští byli od Maďarů uznáni za národ a v sněmě rovná práva s nimi měli.

2. aby měli své národní sněmy se zvláštním ustavičným (permanentním) slovensko-rusínským výborem, majícím právo a povinnost bdíti nad národními právy slovenskými i rusínskými. Výbor tento by vykonával ustanovení sněmu národního a měl by práva všechny takové rozkazy centrálního uherského ministerstva, které by slovenské a rusínské národnosti nebezpečenstvím hrozili, odvrhovati.¹

3. aby si mohli zříditi národní školy jak počáteční tak reální, měšťanské, ústavy dieoceské a ústavy pro vychování učitelů, dále ústavy literární vyšší, jmenovitě gymnasia, lycea, akademie, ústav polytechnický a jednu universitu. Řeč vyučování nech jest slovenská a rusínská a svoboda vyučování základ vychování národního.

4. aby stolice řeči slovenské a rusínské pro Maďary a maďarské pro Slováky a Rusíny na krajinské útraty zakládali.

5. aby žádný národ v Uhřích nebyl za panující vyhlášován a všickni rovnoprávní byli.

6. aby tí Slováci, kteří pro zastávání práv národních Slováků ve vězeních se udržují, hned vypuštěni byli a na budoucnost aby nebylo dovolené žádného proto zavřítí, že

¹ Je to prvá zmienka o možnosti zriadenia národného výboru ako orgánu národného. Z tejto myšlienky skrsla potom myšlienka na zriadenie národnej rady. Podobne významná je i navrhovaná spolupráca slovensko-ukrajinská.